

Πηγές για τη διδασκαλία της Αρχαιολογίας στο Διαδίκτυο

Το θέμα της στήλης για το τρέχον έτος θα αποτελέσουν οι πηγές πληροφορίας στο Διαδίκτυο που θα μπορούσαν να συμπληρώσουν ή να υποστηρίξουν τη διδασκαλία της κλασικής, κυρίως, Αρχαιολογίας, στις τελευταίες τάξεις του λυκείου ή τα πρώτα πανεπιστημιακά έτη. Αρκετές από αυτές τις πηγές αναπτύχθηκαν από πανεπιστημιακούς δασκάλους ως συμπλήρωμα παραδόσεων, ή από οργανισμούς με συναφή με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προσανατολισμό, όπως τα μουσεία, ή ακόμη από ερευνητικούς οργανισμούς που διαθέτουν στο ευρύτερο κοινό αποτελέσματα της δραστηριότητάς τους. Χαρακτηρίζονται τόσο από την εγκυρότητα και την ποιότητα του περιεχομένου τους όσο και από την ποικιλία των τύπων πληροφορίας που προσφέρουν –καταλόγους αντικειμένων, θεματικές παρουσιάσεις, βιβλιογραφική ενημέρωση–, ενώ απαρτίζουν τη προϋπόθεση επιλογής τους υπέρης ή διάθεσης πλούσιου και υπαρκτού εικονογραφικού υλικού. Το περιεχόμενο αυτό εμπλουτίζεται συστηματικά και προσφέρεται δωρεάν για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Ως προς το σχεδιασμό τους, οι πηγές αντιπροσωπεύουν διαφορετικά συστήματα πληροφόρησης –βάσεις δεδομένων, συλλογές ψηφιακών εικόνων, κ.λπ.– με προγράμματα που υλοποιούν βασικές λειτουργίες πρόσβασης, αναζήτησης και δημοσιοποίησης της πληροφορίας. Τα παραπάνω χαρακτηριστικά σχεδιασμού διευκολύνουν τη λειτουργία των πηγών σε διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Εξεργωνόμαστε το πρόβλημα της γλώσσας, αφού ακόμη δυστυχώς ελάχιστες τέτοιου είδους πηγές δημοσιεύονται σε περισσότερες από μία γλώσσες και ακόμη λιγότερες στα ελληνικά.

1) The Beazley Archive Pottery Database

<<http://lannes.ashmol.ox.ac.uk/BeazleyAdmin/Script2/Pottery.htm>> (αγγλικά)

Το Αρχείο Beazley του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης συγκεντρώνει, μεταξύ άλλων, το επιστημονικό αρχείο –βιβλία, σχέδια, φωτογραφίες και σημειώσεις– του Sir John Davidson Beazley (1885-1970), του ερευνητή που έθεσε τις βάσεις για τη συστηματική μελέτη της αθηναϊκής κεραμικής και αγγειογραφίας. Για τη διεκδίκηση και τη συστηματοποίηση της μελέτης της αθηναϊκής κεραμικής ξεκίνησε στο Αρχείο από το 1979 η ανάπτυξη νέας βάσης δεδομένων. Με εξελιγμένη μορφή και λειτουργίες, η βάση δεδομένων για την αττική κεραμική από τις αρχές του μελανομορφου μέχρι το τέλος του ερυθρόμορφου ρυθμού (625-300 π.Χ.), πλέον ερευνητικής δραστηριότητας, δημοσιεύεται στο Διαδίκτυο. Περιλαμβάνει περίπου 67.000 αγγεία και 27.000 συνοδευτικές εικόνες (έγχρωμες ή ασπρόμαυρες φωτογραφίες ή σχεδιαστική αποτύπωση των αγγείων καθώς και λίγα σχέδια του J.D. Beazley).

Στο σχεδιασμό της αναζήτησης έχουν ληφθεί υπόψη οι ανάγκες τόσο των αναγνωστών που δεν είναι εξειδικευμένοι με το περιεχόμενο όσο και των ειδικών. Στην πρώτη κατηγορία αναγνωστών απευθύνονται οι έτοιμες αναζητήσεις για τη σταδιακή εξερεύνηση του περιεχομένου. Προτείνονται: γεωγραφική κατηγοριοποίηση των αττικών αγγείων ως προς τις θέσεις εύρεσης (εικ. 1 και 2), θέματα από την εικονογραφία τους, οι ζωράφοι, τα σχήματα, οι επιγραφές πάνω στα αγγεία, η ιστορία των συλλογών και της έρευνας. Με εξαίρεση το τελευταίο, όλα τα άλλα θέματα σφραγίζονται σε δυναμικές αναζητήσεις που επιτρέπουν την ανάκληση παραδειγμάτων από τη βάση δεδομένων.

Για τους υπολογιστές αναγνωστές υπάρχει η σύνθετη αναζήτηση στο σύνολο των πεδίων (πρόσβαση, τεχνική, σχήμα, τύπος ως προς το σχήμα, επιγραφές και τύποι επιγραφών, ζωράφοι, λέξεις-κλειδιά από το εικονογραφικό θέμα, χρονολόγηση και στοιχεία για τη συλλογή στην οποία ανήκει ή τον μελετητή του αγγείου), ενώ για τα περισσότερα πεδία παρέχονται κατάλογοι με τους όρους που χρησιμοποιούνται στην ευρετηρίαση. Στη σύνθετη αυτή μορφή α-

1. Γεωγραφική πρόσβαση στο περιεχόμενο της Beazley Archive Pottery Database: δυναμική χρωτογραφική απεικόνιση των θέσεων στο χάρτη της Ιταλίας.

ναζήτησης υπάρχει δυνατότητα προσδιορισμού κι άλλων παραμέτρων –π.χ., περιορισμός της αναζήτησης στα αγγεία που διαθέτουν εικόνα– και ακόμη επιλογή του τρόπου εμφάνισης των αποτελεσμάτων, με εικονίδια (εικ. 2) ή με μορφή συντοπικού λημμάτων ή ε-κταμαζής περιγραφής. Ακόμη, στις οελίδες του δικτυακού τόπου προσφέρονται και εκτενείς θεματικές παρουσιάσεις για την αρχαία ελληνική κεραμική. Προς το παρόν λειτουργεί η γενική επισκόπηση της αρχαίας ελληνικής κεραμικής από την πρωτογεωμετρική μέχρι τις αρχές της ελληνιστικής εποχής (περίπου 1000-300 π.Χ.) με δυναμικό χρονολογικό πίνακα, γεωγραφική απεικόνιση των κέντρων παραγωγής στην Αττική, τα σχήματα, την τεχνολογία και τη χρονολογική εξέλιξη του δακτύμου, τις τεχνικές του σχεδίου, την ανα-

2. Ενδεικτική οθόνη με τα αποτελέσματα μιας αναζήτησης: τα δημοσιευμένα αττικά αγγεία που βρέθηκαν στο Chiusi της Ετρούριας (449 αγγεία).

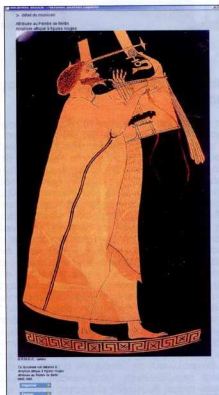
γνώριση των ζωγράφων και τη θέση της αρχαίας ελληνικής κεραμικής στην Ιστορία της Τέχνης, ενώ μια δεύτερη ενότητα είναι αφιερωμένη στην ιστορία των συλλογών και της έρευνας, τη βιογραφία και το έργο του Beazley. Εκτός από την κεραμική λειτουργούν σελίδες που αφορούν τους υπόλοιπους τομείς δραστηριότητας του Αρχείου: τη γλυπτική και την αρχιτεκτονική πλαστική (The Beazley Archive: Greek and Roman Sculpture, <<http://annes.ashmol.ox.ac.uk/BeazleyAdmin/Script2/Sculpture.htm>>) βασισμένες στη συλλογή εκμαγιών του Μουσείου Ashmolean και τις δημοσιεύσεις για την ελληνική πλαστική του καθηγητή Sir John Boardman, και τους δακτυλοδείκτες, με εικονογραφικό υλικό και εισαγωγικές παρουσιάσεις. Το περιχόμενο συμπληρώνεται με βιβλιογραφία για κάθε τόμο, λεξικό για τους αρχαιολογικούς όρους και τα μυθολογικά στοιχεία και επιλογή δικτυακού τόπου για την Κλασική Αρχαιολογία.

2) Βάση δεδομένων Atlas: από τον δικτυακό τόπο του Μουσείου του Λούβρου

<<http://www.louvre.fr>>, επιλογή Atlas (γαλλικά)

Η νέα αυτή βάση δεδομένων, ειδικά σχεδιασμένη για το Διαδίκτυο, παρέχει βασικές πληροφορίες για τα αντικείμενα που εκτίθενται στις αίθουσες του Μουσείου του Λούβρου. Κύρια χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού είναι η ευκολία χρήσης και το εύρος της αναζήτησής που προσφέρει: με κριτήριο της εθνικότητας χώρους (επιλογή μιας από τις τρεις πτέρυγες Sully, Denon, Richelieu, και, στη συνέχεια, του ορόφου και της αίθουσας με βάση την κάτοψη των χώρων), τα τμήματα και τις συλλογές τους (Ανατολικές αρχαιότητες και τέχνες του Ισλάμ, Αιγυπτιακές αρχαιότητες, Ελληνικές, ετρουσκικές και ρωμαϊκές αρχαιότητες, Έργα τέχνης, Γλυπτά, Ζωγραφικά έργα, Γραφικές τέχνες, Ιστορία του Λούβρου και Μεσαιωνικό Λούβρο) και τα πρόσφατα αποκτήματα, είτε από όλες τις συλλογές, είτε κατά συλλογή, είτε με επιλογή της χρονικής περιόδου απόκτησης, ή ακόμη απλή αναζήτηση με ελεύθερο κείμενο στις περιγραφές των αντικειμένων και των αιθουσών, καθώς και πολυκριτηριακή αναζήτηση ως προς συγκεκριμένες πληροφορίες για τα εκθέματα (είδος, δημιουργός, τίτλος, υλικό και τεχνική, αριθμός ευρετηρίου, συλλογή).

Όσον αφορά την οθόνη παρουσίασης ενός εκθέματος, περιέχει βασικές πληροφορίες: τον τίτλο, το δημιουργό, τη συλλογή και το χώρο έκθεσης, μια σύντομη περιγραφή από το επιστημονικό προσωπικό του Μουσείου και εικόνες (εκκονίδια και δυνατάτητα μεγέθυνσης, κύρια λήψη και συχνά λεπτομέρειες, πρόκειται κυρίως για ασπρόμαυρες φωτογραφίες, με ελάχιστες εξαιρέσεις, εκ. 3 και 4). Από την οθόνη αυτή προφέρονται συνδέσεις για την πληροφορία στο περιεχόμενο: θέματα προς εξερεύνηση που οργανώνουν δυνα-

4. Παράδειγμα εμφάνισης σε ξεχωριστό παράθυρο μιας λεπτομέρειας από το διάκοσμο του προηγούμενου αμφόρεα (υπόθετο από αναζήτηση με κριτήριο τις αίθουσες με εκθέματα αυστραού ρυθμού).

μικά τα αντικείμενα μιας συλλογής, όπως αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν τον «αυστρού ρυθμό» στην ελληνική τέχνη, αντικείμενα της ίδιας συλλογής ή στον ίδιο εθνικό χώρο, και ακόμη δυνατάτητα επιλογής αντικειμένων για τη δημιουργία προσωπικής συλλογής (άλμπουμ, για τη συγκεκριμένη επίσκεψη στον δικτυακό τόπο, πληροφορία δυνατάτητα αποθήκευσης και νέας χρήσης σε επόμενη επίσκεψη). Μέχρι σήμερα έχουν εισαχθεί στη βάση στοιχεία για 13.633 αντικείμενα (αντιστοιχούν στο 55% των εκτεθειμένων έργων), ενώ ειδικά από τη συλλογή Ελληνικών, ετρουσκικών και ρωμαϊκών αρχαιωμάτων διατίθενται 4.525 λήψεις (αντιστοιχεί στο 84% των αντικειμένων της έκθεσης). Μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους η βάση δεδομένων θα περιλαμβάνει το σύνολο των αντικειμένων που παρουσιάζονται στις αίθουσες του Μουσείου.

3) COMPASS, σύστημα πληροφόρησης για τις συλλογές του Βρετανικού Μουσείου

<<http://www.thebritishmuseum.ac.uk/compass>> (αγγλικά)

Λειτουργεί εδώ και έναν περίπου χρόνο στο Διαδίκτυο παρέχοντας πλούσια πληροφόρηση για τα αντικείμενα στις συλλογές του Βρετανικού Μουσείου. (Εκτενής παρουσίαση του συστήματος είχε γίνει στο τεύχος 82, Μάρτιος 2002, σ. 117-118.)

Ημερομηνία επίσκεψης των δικτυακών τόπων: Φεβρουάριος 2003. Στο επόμενο τεύχος: νέοι δικτυακοί τόποι, παρουσίαση της ψηφιακής βιβλιοθήκης «Περασάς» του Πανεπιστημίου Tufts, ΗΠΑ.

Επικοινωνία: στη διεύθυνση του περιοδικού ή <kkcharatzo@aol.com>.

Τη στήλη της Πληροφορικής επιμελείται η Κατερίνα Χαρατζοπούλου Αρχαιολόγος ειδικευμένη στην Τεκμηρίωση

3. Κύρια οθόνη παρουσίασης ενός εκθέματος με το παράδειγμα ενός αμφόρεα, που αποδίδεται στο ζωγράφο του Βερολίνου.